

PAP JÓZSEF:

A N Y Á M N A K

Ború bús baglyát kergetem anyám;
Harsanó fényben mért ül kontyodon?
Ellene lázad forró hemlokom
Ijjú küzdelmek kürtös hajnalán.

Túnt világ tükrén mért mereng szemed?
Új dalok titkát ölelje karod,
Eszme-dajka lehetsz ha akarod
S legszebb dalcimba ültetem neved,

Hogy hályog-fátylát a vak szemeknek
Szórja elé új, lázas szeleknek,
Hogy tisztán lássák győztes reggelünk!

— Baglyck huhogó serege száll majd,
Csak mosolyt anyám, a mosolyt vállaid
S holnapra, meglásd, dalra ébredünk...

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

A H I D

Irtó: A. Iszbah

Iván Artyomücs egész éjjel nem bírta lehunyni a szemét. A gyönyörű híd büszkén állt előtte. A víz nagyokat csobbanva csapódott a gránitpillérek lábához, a tarajos hullámok fel-feltornyosultak, majd újból visszahulltak és száz meg száz örvényben kerengtek, kavarogtak. Iván Artyomücs jó néhányszor felugrott a divánról, odasietett az ablakhoz és kibámult rajta a sötét éjszakába. A folyó csobogó beszéde idáig is tisztán elhallatszott és a messziségben ott feketéllett a híd alig-alig észrevehető sziluettje. De ő látta, világosan látta! Még az annyira kedves főív részleteit is meg tudta különböztetni a sötétben. A vaskorlátban még az utolsó szögecsét is jól látta, melyet tegnap késő este ünnepelesen és saját kezével erősített bele.

Az utolsó szögecs! Az utolsó álmatlan éj! Holnap átmegegy a hídon az első, emberekkel és teherrel megrakott próbavonat. Holnap? Nem. Ma. Már virrad. A híd körvonalai mind élesebben emelkednek ki a sötét háttérből. Ez a nap Iván Artyomücs életének legnagyobb, legünnepeleyesebb napja.

Gyorsan magárákapta ruháját és a folyó partjára sietett. Az úton egy lélekkel sem találkozott. A község még aludt ebben a kora hajnali órában. Az őr megismerte Korint és csöppet se csodálkozott, hogy már ilyen jókor reggel talpon van s a parton kószál!

Korin felment a hídra, nekítámaszkodott a korlátnak, ott álldogált egy darabig, elgyönyörködött a vasrács csodaszép kacskaringóiban, megsimogatta a tegnapi utolsó szögecs lapos,

fejét, mely még mindig nyirkos volt a hajnali harmattól. Aztán átment a túlsó partra. A nád között ott hanyódott-vetődött egy korhadt, szúette csónak. Korin beletelepedett: széles evezőjével ellendítette a parttól s mindenfelől körülcsónakázta a hidat. Nem akarta elhinni, hogy ő — Iván Artyomücs Korin egyszerű orosz mérnök, aki gyermekkorában sokat halászott ezen a helyen, s aki csak két éve lépett ki az élethe a Műegyetem tantermeiből — ő alkotói ihlettségében ilyen gyönyörű emléket tudott állítani a teremő gondolatnak.

A híd ma kezdi meg életét. Azoknak, akik majd áthaladnak a hídon, sejtelmük sem lesz arról, hány és hány éjszakát virrasztott át Korin, mennyit kínlódott a vajúdas lázában, míg megszülettek tervei, hány szép napot töltött az építómunka sűrgésében-forgásában, mikor ezer meg ezer emberi akarát egyetlen roppant erővé fonódik össze. Azok, akik átutaznak majd az ő hídján és a kocsik ablakaiból a folyó széles, síma tükrére tekintenek, természetesnek fogják találni, hogy a két part között híd feszül. És ez a gyönyörű híd élete első, zsenge alkotása az utasoknak nem jelent egyebet, mint hosszú utazásuk egyik apró részletét.

Ahogy a lejtős parton felfelé haladt, összetalálkozott az öreg Potáповval. Mojszej Iljics negyven éve komprévész volt ezen a helyen. Más közlekedési eszköz nem volt a partok között. Még maguk a hídépítők is az utolsó napig is gyakran az öreg kompián keltek át egyik partról a másikra, habár ideiglenes hidat is építettek. Hallgatag, emberkerülő volt az öreg, nem szívesen állt szóba az utasokkal. Bozontos szemöldöke alól morogván és barátságtalanul nézte, mint épül a híd. Iván Artyomücsöt már gyermekkorában is jól ismerte Potáпов. Szegről-végre atyjafia is volt a fiatal mérnök. De azért Korinnal se elegyedett beszélgetésbe soha. Meg is lepődött Iván Artyomücs, mikor a bokrok közül elébe toppant az öreg.

— Kész? — kérdezte tompán Mojszej Iljics. No most ünnep virrad rád, Iván. Látom, nincs nyugtod, nincs maradásod. Ti Korinok már mind ilyen nyughatatlanok vagytok.

Iván Artyomücs egyenesen az öreg szeme közé nézett es e szem rejtélyes ragyogásából megértette, hogy ő nem közömbös valaki Potáпов előtt s hogy a vén révész valahogy figyelemmel kísérte az ő élete folyását, sőt egy kissé büszke is volt rokonára, bár erről nem tud, de nem is akar beszélni. És Korin önkénytelenül is megróta magát, hogy a híd miatt elhanyagolta Potáповot, be se nézett ócska viskójába, nem váltott vele néhány barátságos rokoni szót.

— Mojszej Iljics — mondotta meleg hangon — öreg fejed ne kínlódj tovább azzal a komppal! Maradj a hídnál. Megteszünk munkavezetőnek.

— Köszönöm szépen — mondotta Potáпов. Mélyen meghajlott és szemében gúnyos fény csillant fel. — Köszönöm, köszönöm, de nem vagyok még annyira vén, hogy csak csósznek válnék be. Negyven éve fuvarozom az embereket a kompon. Magam csináltam, magam szurkoltam be. Rajta i halok meg. Most lejjebb ütöm fel a sátoriam, egy kissé messzebb a te hidadtól. Ha ócska is ez a komp, de az emberek mégse vetik meg.

Elhalgatott, jót húzott szíverősítőjéből és szokatlanul gyöngéd hangon tette hozzá: De azért köszönöm a szíveséged. Csak-hogy ti, Korinek nyughatatlanok vagytok, mi meg Potáповok nagyon büszke emberek. No, minden jót. Vanyusa. Lehet, hogy többé nem is látjuk egymást.

Iván Artyomücs sokáig bámult a vén révész után, aztán visszaballagott a hídhöz. A nap már felkelt, az ívek vasszerkezete a nap aransugaraiiban fűrdött, s a víz síma tükrében nézegette karcú, kecses alakját.

2.

A német őrszem folyton lehúzogatta kesztyűjét és böszén fujdogálta meggémberedett ujjait. Ez se segített. A hideg a csontja velejéig hatott. Átkozott fagy! Bezzeg jó dolguk van azoknak, akik a meleg bunkerben ülnek és dominóznak. Neki is vissza kellene nyerni a múlt éjszakai veszteséget. Az igaz ugyan, hogy jobb itt állni a front mögött, s őrizni ezt a hidat, mint rohamra indulni, vagy a hóban hasalni a golyószóró mögött. Itt még csak hagyján! Csak ez az átkozott hideg ne volna. Ugyan, miféle partizánoktól kell itt tartani. Biztosan mind megfagytak az erdőben. Kerek két hét óta mintha a föld nyelte volna el őket... Az őrszem megállott a parton, hogy megnézze, hány óra. Ebben a pillanatban valami súlyos tárgy zuhant reá felülről s azonnal elvezítette eszméletét.

Két fehérbundás ember — nem tudni hogyan és honnan — egészen a hídig lopózott. Egyikük egy zömök, szélesvállú partizán szánkót vonszolt maga után. Rövid, tömött szakállát zuzmara borította, olyan volt, mintha pléhből vágták volna ki.

— Hűsz percünk van — mondotta a szakállas. Te csak állj itt, vigyázz! Én majd odakúszom és bedugom a gyutacsot.

— Talán majd én, mondotta a másik, fiatalos, de kissé náthás hangon. Jobban értek hozzá, hamarabb találok alkalmas helyet.

— Azt én is megtalálom — mosolyodott el keserűen a szakállas. Nagyon is jól ismerem ezt a hidat Pétya; nagyon is jól ismerem.

Odalopódzott a hídhöz, alája tuszkolta a robbanóanyagot és kivette zsebéből a gyújtózsínort. Minden mozdulata nyugalmat, határozottságot árult el. Hirtelen valami nesz támadt a bokrok között. A híd alól hosszúbundás ember jött elő. A partizán elengedte a gyújtózsínort és előkapta pisztolyát. Hát valóban dugába dől az egész vállalkozás?

— Ne lójj, Artyomücs! — mondotta halkán a bundás. — Én vagyok, Mojszej Potáпов. Én még szakállasan is felismertelek.

Az öreg egész közel jött, s Korin anélkül, hogy felesleges beszédbe elegyedett volna, megértette: az öreg nem azért jött, hogy lábatlankodjék. Intett neki, hogy hallgason, visszadugta revolverét, gyorsan hozzálátott, hogy berakja a robbanóanyagot a szélső ív szerkezetébe. Itt, ezen a helyen erősítette be valamikor az utolsó szögecsét...

— Felrobbantod? — kérdezte komoran és megdöbbenve Mojszej Potáпов. — Magad robbantod fel? Helyén van a szíved. Vanya!

Többet egy szót se szólt az öreg. Korin némán gyújtotta meg a zsínort, intett Potáповnak, s mind a hárman a sűrű bokrok közé futottak. A túlsó partról géppisztoly ropogása hallat-

szott. A hídon már szaladtak a németek, csizmájuk súlyosan kopogott a hidburkolaton.

Hirtelen robbanás dőreje rázta meg a fagyos levegőt. Lángnyelvek csapták a magasba, nappali világosság támadt a sötét éjszakában. Korin mérnök jól tudta, hová kell tenni a robbanóanyagot, ha halálos sebet akar ejteni a hídon. Egy perc múlva vas-, kő- és fatörmelék éktelenkedett a híres Korin-híd helyén. Korin havas fatönkön ült a sűrűben az öreg Potáпов és a fiatal partizán között. Szemében fagyos szomorúság ült. Aztán mind a hárman felkerekedtek és a parti bokrok sűrűjében az erdő felé vették útjukat. Korin egy szót se kérdezett Potáповtól. Egészen természetesen vették, hogy az öreg is velük tart. Az erdő szélén Mojszej Potáпов halkán megszólalt:

— Iván, én is meglöktem a kompomat és a víz alá küldtem.

Korin nem felelt. Még mindig a hídja járt az eszében, s az öreg kissé zokon vette, hogy az ő baja nem hatja meg a mérnököt. Némán haladtak az erdőben lévő partizántanya felé.

3.

A szónoki emelvényt a híd kellős közepére hevenyésztek. Az eső ugyan szemerkélt, de a nép mégis tömegesen tódult az ünnepségre. A faluban egyetlen épkezláb ember sem maradt otthon, apraja-nagyja mind látni akarta a nagy eseményt. Kastajanc doktor panaszkodott, hogy még a betegek is kiszöktek a kórházból. Mindenki tudta, hogy az új hidat a Győzelem Hídjának keresztelik el, s hogy ezt a hidat Korin mérnök rekordidő alatt építette meg. A falubeliek azt beszélték, hogy az új még sokkal szebb, méltóságteljesebb, mint a háború előtti híd volt. A ködön, s a langyos júliusi eső finom fátylán keresztül áttörtek a nap sugarai, bearanyozták a folyó felett emelkedő új íveket.

Azt is beszélték a faluban, hogy a híd ünnepélyes megnyitására a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának egyik országszerte jól ismert tagja is részt fog venni és hogy a hídepítőket Sztálin személyes parancsára magas kitüntetésekkel fogják jutalmazni kiváló munkateljesítményeikért.

A német rabság súlyos kora elmúlt. Az ország szabadon lélegzett. Hegedni kezdtek a sebek, újjáépültek a gyárak. Az olvasztókemencékben újból kigyúlt a tűz, az új traktorok ekéi barázdát barázda után hasítottak az életadó humuszban, a helyreállított hidakon megindultak az első vonatok.

... Az autó megérkezett. A képviselő — még mindig egyenruhát hordott — meg a mérnök szállt ki belőle. Korin persze már rég levágta partizánszakállát, de halántéka a háború alatt erősen megöszült s homlokán megszaporodtak a ráncok.

A híd korlátjai között vörös szalag feszült. A képviselő szétvirrta a szalagot, s két bíborvörös vége repesve szállt a korlátok felé. A győzelem Hídját felavatták.

A képviselő az emelvényre lépett.

— Elvtársak! Szerencsét kívánok a harctéren és a munka mezején aratott nagy győzelmetekhez. — Röviden, de velősen beszélt. Az eső megeredt, de az ünnepségről senki se távozott. Mindenki hallani akarta Sztálin elvtárs üzenetét, amit a hídepítőknak küldött.

— Sztálin elvtárs köszönetet mond nektek, hogy nagy szenvedéseiteket olyan hősiessen viseltétek, hogy olyan önfeláldozóan dol-

goztatok. A haza magas kitüntetésekkel jutalmaz benneteket. Az első jutalom Korin Iván Artyomücsot illeti, Lenin-rendet kap!

Korin mérnök kissé sántítva lépett elő. Torka kiszáradt az izgalomtól és egy szót sem tudott szólni. Csak nézett, nézett a hídra, s eszébe jutott az a másik, a régi, s úgy tűnt, hogy ez a híd valóban szép, de az az első, az mégis csak jobban a szívéhez kötött, drágább volt, neki. És ő maga rombolta szét, amit alkotott. S most újból felépítette azt, amit szétrombolt. Élénken emlékezett arra a téli hajnalra. Meg a híd halálára. A híd az élet, a feltámadás nevében halt meg. És most újjászületett. Lelkét ebben a pillanatban nagy és felemelő érzések töltötték be.

A képviselő félrehajtotta Korin felöltőjének szárnyát és mindnyájan látták, hogy a mérnök mellén két Lenin-rend csillog. A képviselő csodálkozva mosolyodott el.

— Ezt az elsőt miért kapta? — kérdezte.

— Ezért a hídért — mondotta izgatottan Korin.

— És a másodikat?

— Ezért a hídért — mondta zavartan Korin.

A képviselő némán felerősítette a harmadik Lenin-rendet is a két első mellé, megölelte és megcsókolta Korint.

Az ünnepség után Mojszej Iljics Potáпов keresztülfurakodott a tömegben és a mérnök elé lépett.

— Iván Artyomücs — mondotta az öreg zavartan — jól van most már nem bánom. Vegyél be engem a munkavezetők közé. — És szcies mozdulattal a híd felé mutatott.

Ford.: Dr. Makkai Imre

A RÉGI ÉS ÚJ JUGOSZLÁVIA SZÖVETKEZETEI

Irta: Majtényi Mihály

A szövetségi kormány most tárgyalta az új szövetkezeti törvény tervezetét, amelynek részletei rövidesen nyilvánosságra kerülnek. Ebből az alkalomból adjuk az alábbi írást a régi és az új szövetkezetekről.

A múlt század végén — a gazdasági látszatfejlődés ellenére — a falu, a földművelőosztály súlyos válságba került. Az előretörő kapitalizmus egyre éheesebben harcosolt, a mezőgazdasági cikkek árát lenyomták, szabad, megművelhető föld sehol sem volt — a földreform az álmok birodalmába tartozott — a parasztság sehol sem talált védelmet, az eladósodott kisember kétségbeesetten keresett kiutat a válságból. Ekkor jelentkeztek nálunk Vajdaságban az első szövetkezetek, mintegy válaszul a falu felmerült, égő problémáira.

A bajok elsősorban a hitel körül mutatkoztak és az első szövetkezetek természetesen hitelszövetkezetek voltak. A falu megmozdult és megmutatta igazi erejét: egymásután alakultak kis hitelszövetkezetek Vajdaságszerte is. A finánciőke eleinte csak szemlélője volt a kísérletnek, de hamarosan rájött arra, hogy nagyobbarányú szövetkezetj mozgatom a bankok pozíciójának egyik fontos üzletágát, a paraszthitelt veszélyeztetik. Rövidesen meg is találta a módját annak, hogy az önszűrés jegyében induló mozgalmat, amely voltaképpen éppen a finánciőke harcosolása ellen irányult, semlegesítse, sőt a szövetkezetek-